

فیرقه و دؤولتین مسألهلری حقیقده مرکزی کومیتەنین عومومی ایجلاسیندا

مرکزی کومیتەنین کنجمیش عومومی ایجلاسی نه شر ایبط
آلتیندا توپلانمیشدی؟

مرکزی کومیتەنین کنجن عومومی ایجلاسی آخیر بیر وضعیتده تشکیل اولونموشدو. او وقت کندیلیر و فیرقه شؤعبه لری ژاندارم جلا دلاری و اسیطه سیله بویوک تضییق و فیشار لارا معروض قالمیش ایدی. گونده یوز لرحه کندلی ژاندارم مظلوموندن فرار اندیب فیرقه کومیتە سینه پناه کتیریر اورادان ایمداد و کؤمک طلب اندیردیله. زیندانلار جوربه جور باهانالار اوزره توقیف اندیلن کندیلیر ایله دولدورولموشدو. بالاخره بوتون دؤولت دستگاهی بیزیم میلی حرکاتیمیزی بو غماق اوچون آیاغا قالمیشدی. تهران حؤکومتی فیرقه تشکیلاتینی مونحل انتمک، فیرقه میزین رهبرلرینی اولدوروب منیداندان چیخارماقدان اوترو وار قوو هسیله چالی شیر و بو یولدا هنج بیر جینایتدن چکینمک ایسته میردی.

فدایی دستهلری تازا تشکیل اولماغا باشلامیشدی. بوگون بویوک بیر قودرته مالیک اولوب تهران مورتجعلری نین جانلارینی لرزه سالان بو میلی قوو ه تازا آفاق توتماقدا ایدی. حتی بو ایش او قدر کیچیک، او قدر ساده ایدی کی، بیز جورات اندیب مرکزی کومیتە ایجلاسیندا او خصوصدا گنجیش معلومات ونره بیلمه دیک. بونونلایله کنجمیش عومومی ایجلاس تاریخی بیر ایجلاس ایدی. ایجلاسدا فیرقه اوزونون قطعی سوزونو دنییب دیفاعدان حمله یه کچمک فرماتی صادر ائتدی. ایفتیخار ایله دییه بیلم کی، او جلسده فیرقه نین منه اولان توجهینه و اعتمادینا دایایب عومومی ایجلاس میلی موباریزه میزده یینی دوره باشلانیدیغینی اعلام ائتدیم، آرزولاریمیزین یاخینلاشدیغینی سؤیله دیم. اگر فراموش ائتمه میش اولسوز او گون من آچیق صورتده دندیم کی، آرتیق موذافیعه دؤورسی کنجمیشدیر. ایندی بیز داغین قول ه سینه چاتمیشیق مقصد و هد فیمیز گوزوموزون اونونده دیر. فدایی قوه لری آرتیق ژاندارملارین جینایتلرینه خاتیمه ونرمک اوچون ایشه باشلامیش، کندلی یه اینتقام چکمک ایجازه سی ونریلمیشدیر. او گون فیرقه و میلی حرکات بویوک خطر قارشیسیندا ایدی. آذربایجانین موهوم شهر و نظامی منطقه لرینده تهران ایرتجاعی دؤولتین جینایت آمیز امرلرینی ایجرا اندن نظامی قوه لری بیزیم حرکاتیمیزی بو غماق فرماتی آلمیشدی.

تبریز، اردبیل، اورومی، میاندواب، شاهین دژ و ساییر نوقطه لرده مونظم قوشون حیصه لری بیزه نسیبت خصمانه مؤوق توتموش سرتیب درخشانی، سرهنگ ورهرام، سرهنگ زنگنه تیپلری اولکهمیزی قان و آتش دریا سیندا غرق ائتمگه موصم اولموشلاردی. بنله بیر زماندا مرکزی کومیتە میزین عومومی ایجلاسی بیزه حمله فرماتی ونردی و میلی آزادلیق موباریزه سینی باشلانماسینی بوتون فیرقه افرادینا اعلام ائتدی. بونیله فیرقه صف لرینده حربی ایش باشلانیدی. تشکیلاتین بوتون ساغلام عوضولری سیلاحا ساریلیب فدایی دستهلرینین چرده گینی و ریشه سینی تشکیل ونردی. بوتون خلق مرکزی کومیتە نین عومومی ایجلاسی نین آچیق تصمیمی اوزر محرکته گلدی، آیاغا قالدی، میلی آرزولارینی حیاتا کنجیرمگه باشلادی.

فدایی دستهلرینین تشکیلی

فدایی دستهلرینین باره سینده موتأسیفانه بو وقته دک چوخ آز انشیدیلیمیشدیر. بوتشکیلاتین تفصیلی میلی تاریخمیزین ان شانلی صفحه لریندن بیرینی ووجوده کتیرمیشدیر. فدایی تشکیلاتی چوخ طبیعی بیر صورتده خلق حرکاتیندان دوغوموشدور. کندلردن اینتیقام آماق قصدیله منیدانا چیخان بو جریاندا فیرقه تشکیلاتلری نین گؤستر دیکلری فداکارلیغی اینکار ائتمگه لوزوم یوخدور. دوغری دیر کندلی ژاندارم ظلوموندن جانا دویوب اونون شرینی دفع ائتمک اوچون سیلاح الده موباریزه قیام ائتمیشدی، لاکین اونو تشکیل اندن، اونون باشیندا دوران، اونو دوزگون هدفه سووق اندن فیرقه میزین ینرلی تشکیلاتلری نین ترتیب ائتدیگی قهرمانلار اولموشدور. من اعتراف اندیرم کی، فدایی حرکاتیندا بویوک نوقصانلار دا اولمامیش دگیلیر. چوخ ینرلرده یابانچی و کثیف عونصورلر ده بو موقدس آددان سواستیفاده ائتمگه چالی شمامیش اولمامیشلار.

بعضي ینرلرده گنجه - گوندوز یوخوسوز و آجقلان فدایي قوولرینه کومک ینتیرمک قصدیله اهالی طرفیندن داوطلبانه کومکلر ده اولموش حتی آنبار داغیتماق و یا بعضی اربابلارین آتلازینی مووقتی اولراق توتماق دا نظره چاتمیشدیر. لاکین بونین عومومیتی یوخدور. عومومیتله فداییلر چوخ ینرده آج و مؤحتاج اولدوقلاری حالدا خلقین مالینا طاماح انتمه‌میش، اوزلرینی دونیامالیندان بی‌نیاز گؤسترمیشلر.

بیزیم فیرقه کومیته‌سینده بعضی فداییلرین یارارلیق گؤسترمه‌لری و پاک‌رفتارلاری حقینده انله معلوماتلار وار کی، آیری مؤوقعه اونا اینانماق بنله اولای بیلیمز. آج، یوخسول فداییلرین اللرینه کنچن کولی میقداردا نقد پوللاری کتیریب دؤولت ایدارلرینه ونرمه‌لری نادیر ایتیفاق دوشن حادیتلردن دگیلدیرمی؟ بونونلا بنله ایندی آرتیق فدایي تشکیلاتی‌نین اؤز وظیفه‌سینی انجام وئرديگینی قنید انتمه‌لی‌بیگ.

ایندی چوخ ینرده فدایي باشچیلاری‌نین اؤز وظیفه‌لریندن خاریج اولمالاری داموشاهیده اندیلکده‌دیر. میلی حوکومت چوخ تنز بیر زماندا میلی قوشون یاراتماق ایشینه شوروع ائتدیکن سونرا بو ایشین قاباغي تنزلیکله آلیناجاق‌دیر و بو تاسؤفلی‌نوقصان دارف اولاجاق‌دیر. بو واسیطه ایله فداییلرین بیر قیسمی اولکهنین امنیتی‌نی حیفظ اتمک اوچون نظمییه تشکیلاتینا کنجه‌جک‌دیر.

ژاندارم تشکیلاتی‌نین اوصولاً غلط و آزادلیق علنیه‌ینه قورولدو غونو نظره‌آلراق میلی حوکومت بو تشکیلاتی‌تامامیله مونحل اتمیشدیر. ژاندارم ایستر رضاخان‌زمانی، ایستر اونون سوقوطوندان سونرا کندلیلری ظولم و اسارت آلتیندا ساخلماق اوچون جلال رولو اوینامیشدیر.

قانونی بیر مملکتده داخلی امنیت غیرنیظامی بیر تشکیلات اولان داخله‌ویزارتینه تاپشیریلار. در واقع ژاندارم و یا نظمییه مأمورلاری عدلیه‌نین اینتیظامات‌مأمورلاری ساییلار. بیزده ایسه بونون عکسینه اولراق ژاندارم موسقتیل نظامی بیر تشکیلات اولماق اوزره ویزارت جنگه تابع توتولور یا موسقتیماً دیکتاتورلارین ایراده‌سیله مملکتی غارت اتمک اوچون اونون فاسید نیتی‌نی مؤوقع اجرایا قویاردی.

بیز آرتیق بو تشکیلاتی‌بیر دفعه‌لیک اولدوروب انله دفن انتمه‌لی‌بیگ کی، بیرداها خورتلاییب آیاغا دورا بیلمه‌سین. اونون ینرینده ایسه داخله‌ویزارتی‌نین شوعیه‌سی اولان نظمییه تشکیلاتی قورولور، گرک شهرلرده اولدیغی کیمی کندلرین امنیتی ده اونون عؤده‌سینه موحوک اندیلسین. بو نظر انله‌دیر کی، ینرلی فداییلردن ساغلام بیر حیصه‌سینی ایستیکدام اندیب ویزارت داخله‌نین ایختیارینا قویماق لازیم‌گیلیر. فداییلرین قالدان حیصه‌سی ایسه یا قوشونا آلیناجاق، یا مورور زمان ایله اؤزخوصوسی ایشلرینه قاییداجاقلار. بو واسیطه ایله ایستر کند، ایستر ایسه شهرلرده وضعیت عادی حالدا دوشه‌جک‌دیر.

بیز فدایي تشکیلاتینا باشلادیغیمیز زمان میلی حوکومتی یاراتماق اوچون جوربه‌جور پیشناهادلار وار ایدی. بعضی فیرقه عوضولری موغین بیر گونده قیام اندیب‌دؤولت ایدارلرینی توتماق، قوشون حیصه‌لرینی سیلاح گوجیله دارماداغین اتمگی‌پیشناهاد اندیردیلر. بعضیلری ایسه تهرانا تلقراف وورماق کوجه و خیابانلاردا بؤیوک‌نوماییش و میتینقلر تشکیل اتمک یولیه بو بؤیوک مقصدین اله کتیرمگینی مومکون ساییردیلار. حتی بوندان اولکی عومومی ایجلاسداک بیزیم بعضی فیرقه عوضولریمیز مرکزی کومیته‌نی موحافیظه‌کارلیقدا موتهم اندیب دنیردیلر میتینق و نوماییش اولمادیغینا گؤره فیرقه عوضولری روحدان دوشوب، مایوس اولماغا باشلامیشلار. اگر تنز بیر زماندا تظاهور و نوماییشلره باشلاماساق ایرتیجاج بیزیم تشکیلاتیمیزی تامامیله مونحل اندمک و بساطیمیزی پوزاجاق‌دیر. هله مرکزی کومیته‌نین اوزونده بدبین‌لیک‌گوندن گونه آرتیب و جیدی فیرقه عوضولریندن بیزیم کندلینی باشینا بوراخیب اونون دردینه ینتیشمک ایسته‌مه‌دیگیمیزی اوزوموزه وورور و اوینو اودوزدو غوموز و سؤیله‌ییب دورورلاردی.

بو ناراصیلیغا باخمایاراق بیز فدایي دستهلری‌نین قورولوشونا بؤیوک اومیدباغلایب ایشین ایچریسیندن خبری اولمایان فیرقه عوضولری‌نین آجی سوزلرینی اودوب اؤز ایشیمیزه دوام اندیردیک. بیز او گون حیس اتمیشدیک کی، خلق بیزیمله‌دیر. او بیزیم آردیمیزجا گنده‌جک‌دیر. لاکین اگر بیز عجله اندیب تظاهور مباحلاساق یا میتینق و نوماییش ایله دوشمنی آییق سالساق اوندا او هر ج و مرج وشولوقلوق یاراتماغی باهانا اندیب حرکاتین قاباغینی آلا، نتیجه‌ده خلق مرعوب و یامایوس اولوب آرخامیزدان چکیلر. اونا گؤره آجی تنقیدلر و شدید تعرضلر مباحماییب کمال خونسردلیک ایله خلقی تشکیل اندیب، فدایي دستهلری فیرقه‌نین اینانیمیش آداملاری‌نین رهبرلیگی آلتینا چکمگه چالیشیردیق. نهایت حرکت خلق ایچریسیندن باشلایب بوتون اولکهنی بورویوب تهران ایرتیجاجی‌نین قوشون‌قلعه‌لرینی اوزوگون قاشی کیمی ماحاصیره‌یه آلیب میلی قودرتیمیزین قاباغیندا دیزچوکمگه مجبور ائتدی.

دؤولت قورولوشی حقینده

بیزیم میلی دؤولت قورولوشی حقیقده گؤتوردوگوموز قذملرین سورعتی دونیاتاریخینده آز گزولن ایبتیفاقلارداندیر. اگر اینقیلاب و کودتا طریقله ایشه باشلاتیمیش اولسایدی شاید بیزیم صرف انتدیگیمز مودت آز نظره کلمیه ایدی. سوز بوراسیندادیرکی، بیز تام معناسیله تشکیلات یولیه ایشی قاباقدان آپارماغا مووفق اولموشوق. بویولدا دوشونوب ترتیب و نردیگیمیز خلق ایجلاسارای نین بویوک کومگی اولدوغونوقید انتمهلی بیگ. میتینقلر و اونلاردا توپلانان ایضالار ثبوت انتدی کی، خلقین اورگی بیزیمله دیر، ایسته دیگیمیز وقت عوموم میلت آیاغا قالحیب بیزیم آردیمیز جاگله جکدیر.

ایکی هفته حاضرلیق گنجه سینده موعین بیر گونده آذربایجان کند و شهرلرینده تشکیل تاپان بو میتینقلر فیرقه نین بویوک یارادیجیلیق قودرتینه مالیک اولدوغونو دایثبات انتدی. بو میتینقلرین پارچالار اوزرینده چیخارتدیغی قرارلاردا یوز میلردن موتجاویز ایضا واردیر کی، بونلار آذربایجان میلی موزسی نین ان دیرلی اسنادی حساب اولوناجاقدیر.

اینانین کی، اگر خلقین توجه و رغبتی اولماسایدی بو قدر ایضانی آز مودتده توپلاماق اولمازدی. بوندان باشقا میتینقلرده شیرکت اندلرین سای میلیونلارا بالیغ اولموش بو طریقله میلی آزدلیق شو عاریمیز عوموم خلق طرفیندن منیدانا آتیمیش ایدی. فیرقه و مرکز ی کومیتهمیز بو بویوک و تاریخی ایش ایله همیشه ایفتیخارانده جکدیر.

میتینقلردن سونرا بیلافاسیله بویوک میلی کونقره نین تشکیلی و اونون اوزونومجلس موسیسان آدلاندیرماسی دا تاریخی بیر ایشدیر. بیلدیگینیز اوزره بو کونقره دهینددی یوزدن علاوه نوماینده ایشتیراک انتمیشدیر. بو، تشکیلاتچیلیق نوقطه ی نظریندن شایان دیقتدیر. بوتون آذربایجانین درین گوشه لریندن نوماینده لر توپلاییب میلی کونقره تشکیل و نرملک دنمک ایله قورتاران ایشلردن دگیل دیر. بورادا بویوک تشکیلاتچیلیق و شدید بیر اینتیظام حؤکم سورموشدور.

فیرقه نین فعال و قهرمان عوضولری بو یولدا بویوک فداکارلیق اندیب اینسان قوه سیندن زیاده یارارلیق گؤستریمیشلر. کونقره نین قرارلاری ایسه فووق العاده موهم، فووق العاده قیمتی دیر. بورادا میلی دؤولتیمیزین اساسی قورولوب مجلس میلی ومیلی حؤکومت شو عاری منیدانا آتیماقلا فوراً مؤوقع اجرایه قویولموشدور.

بیر بیرینی آز تانییان یندی یوز نفری بیری بیرینه باغلایان عجا میلتین ایراده و آرزوسیدگیل دیر، نه دیر؟ کونقره نین گندیسی فووق العاده متین و مونظم اولدیغی حالدا اونون چیخاردیغی قرارلار دا فووق العاده معنالیدیر. کونقره میلی دؤولتیمیزین اساسینی قوردیقدان سونرا اونو بوتون دونیا تانیتماق اوچون نردیگی تاریخی اعلامیه ده شایان اهمیتدیر. بیز بو دکلاراسیونو ایران مجلس میلی سینه و شاها دا ایتمام حوجت قصدیه گؤندریدک کی، بلکه لجاجت داشینی اتکلریندن تۆکوب بیزیم حق و آزدلیغیمیز ی تصدیق انتسینلر. لاکین همیشه اولدیغی کیمی هر نوع آزدلیغا موخالفت گؤسترن تهران ایرتیجاعی گؤزونو آجیب حقیقتی گؤرمکدن عاجیز قالدی و اعلامیه میزه جواب و نرملک عوضینده رییس دؤولت و اسیطه سیله بیزیم باشچیلاریمیزی ماجراجو آدلاندیریب حرکتیمیزی سیلاح گوجیه بو غماقلا تهدیدانتدی. بیزیم اوچون آیری بیر یول یوخ ایدی. تهرانسیز اوز تودوغوموز ایشی آخیره نیتیرمه لی، اوز میلی آزدلیغیمیزی تامین انتمه لی ایدیک. اونون اوچون جوابا مونظیر اولمادان اوچونجو بویوک قدمی گؤتوروب مجلس میلی اینتیخاباتینا باشلادیق. بو، فیرقه و میلت اوچون بویوک ایمتاحان ایدی. بو ایمتاحاندان فیرقه و خلقیمیز باشی اوجا چیخدی. تهدید و تطمیع اولمادان کنچیریلن مجلس سنچگیلرینده مودتین آزیغی و فیرقه نین حاضرلیق وقتی اولمادیغینا باخمایاراق یوز میلرله اهالی شیرکت انتدی. رأی و نرنلرین سایب بعضی یئرلرده یوز قات قاباقکی سنچگیلردن آرتیق اولدی. بوتون خلق طبقه و صینیف نظرده اولمادان اوز رأیینی و نرملکه شو عارلاریمیزی قبول انتدیگینی گؤستریدی. آنا و باجیلاریمیزین اینتیخاباتدا شیرکتی میلتیمیزین وحدتینی وموعاصیر بیر میلت اولدوغونو ایشبات انتدی. نهایت، آرزو انتدیگیمیز مجلس میلمیزین ایفتیتاحی ایله میلی حؤکومتیمیز تشکیل تاپدی. مجلسیمیزین بیرینجی دؤوره ایجلاسیه سی تبریز شهرینده اولان قوشون حیصه لرین نین تسلیمی و ایدارلرین میلی حؤکومت ایختیارینا کنچمه سیله بویوک بایرام شکلی آلدی.

مجلس میلمیز بیرینجی دؤوره ایجلاسیندا معنالی قرارلار چیخاردی، آز بیر مودتده چوخلو قانون لایحه لری قبول اندیب میلی دؤولتیمیزین بیناسینی مؤحکم لندیردی و اوزونون داخلی نیظامنامه سینی موطالیعه و تصدیق انتدی. البته مجلس آذربایجان اوچون سابقه سیز بیر تشکیلات ایدی. بو تشکیلات گنت - گندتمکیل اولونوب داها مونظم شکله دوشه جکدیر. تعجیلی بیر صورته تنظیم اولونان قانون لایحه لریمیز نوقصانسیز اولایلمز. لاکین چوخ تنز بیر زماندا ایش جریانادوشوب عادی یولونو تاپماقلا بوتون نواقصیمیز رفع اولوناجاقدیر.

میلی حؤکومت و اونون تعقیب انتدیگی اساس مسألر

میلی حکومت تشکیل تاپان گون اوزونون برنامہ سینی مجلس میلیہ تقدیم انتدی .
 بو پروگرام فیرقہ نین او گونه دک مونشیر و تبلیغ انتدیگی شوعارلار اوزرینده تنظیم اولونموش ایدی . اورادا
 بیرنجی نوبه ده دولت قورولوشو و دولت تشکیلاتی نین خلقه یاخینلاشماسی ، چورویوب فاسید اولموش
 کنچمیش دولت دستگاہی نین پوزولوب دمورکراتیک اساسلار اوزرینده قورولماسی قنید اندیلیمیشدی بو ایسه فقط
 انجمنلر تشکیل ایله مومکون اولایبیلریدی . اونا گوره اساسی ایصلاحاتدان سونرا بو ایسه ایقدام اولوندی .
 اومیدواریق بو آیین ایگیری سینه دک بوتون آذربایجاندا بولوک ، ماحال و ویلایت انجمنلری نین تشکیلینه مووفق
 اولایبیلک . بو ، چوخ معنالی و چوخ بویوک بیر ایشدیر . بو واسیطه ایله خلق حکومتده مستقیماً شیرکت اندیب
 دولت مأمورلاری نین ایشلرینی نظارت آلتینا آلابیله جکدیر . بوندان علاوه انجمنلرین خلقه سیاسی تربیه و سیاسی
 روشد و نرمک جهتن بویوک قیمتی واردیر . بولوک انجمنلریندن سونرا کنديستان انجمنلری نین تشکیلیه مسأله سی
 منیدانا چیخیر کی ، بودا بیر قدر موطالیعه دن سونرا شاید عملی اولایبیله جکدیر . بوندان داها اهمیتی حکومتیمیزین
 دونیا تانیتدیلماسی مسأله سیدیر . بو خصوصاً میلی حکومت و ار قوه سیله چالیشماقدادیر .

بیز موسکودا تشکیل اولونان موثقیق دولتترین وزیرلری شوراسینا مورا جیعت
 اندیب میلی حکومتیمیزین قورولوشونی و آذربایجان خلقی نین آرزولارینی بیان انتدیک . آذربایجان مسأله سی نین
 حلی فقط آذربایجان خلقی نین حقی اولدوغونو عموم دونیا یا بیلدیردیگ و یینه ده بو ساحه ده میلی
 حکومت چالیشماقدادیر . بونلاردان علاوه دولت پروگرامیندا بیر چوخ ایقتیصادی ایصلاحات ایرلی
 سورولموشدور . بو ساحه ده تهران حکومتی نین خایینانه سیاستی نتیجه سینده بویوک چتین لیکلره راست گلیریک .
 اولای خایین مأمورلار و اونلاردان داها خایین اولان بعضی تاجرلر واسطه سیله آذربایجاندا اولان نقد پولون موهم
 بیر قیسمتی چکیلیب تهرانا آپاریلیمیش ، بازار ی سویماق و آذربایجان تیخلیه اتمک قصدیه تجارت ماللاریمیزین
 عوض سیز اولاراق تهرانا چکیلیب گنتمه سی نین قباغی آلتدیغی اوچون بازاردا مووقتی بیر بوحران داخی وجودا
 گلیمیشدیر . بو ایشین دولت ایشلرینده تاثری واردیر . خلقده پول آز اولدیغی اوچون مالیاتی توپلاماق و یا
 دولت اختیاریندا اولان تجارت ماللارینی پولا چنورمک آسانلیق ایله مومکون اولمور . بو ایسه دولت
 برنامہ سی نین آیری قیسمتلری نین ایجرا سینا مانعه تورده دیر .

بونولا بنله دولت بیر طرفدن نقد پول تهپه اتمک ، ایکنجی طرفدن
 تجارت یوللاری آراماق اوچون جیدی تدبیرلر گورمکده دیر . حتی یزری گلرسه توجار و مالیکلرین تقاضاسینی عملی
 اندیب خارجی اولکلر ایله مستقیماً تجارت قراردا دی باغلاماغا قدر دولت حاضر اولاجادیر . بیز چوخ گوزل
 بیلیریک کی ، حکومتی اله آلماقدان اونو ساخلاماق و بونلارین هامی سیندان علاوه حکومت واسیطه سیله خلقی
 ترقی و تعالی یه سووق اتمک داها موشکولدر . ایندی بویوک فدا یی لیک و بویوک تشکیلاتچی لیک ایستعدا دینا داها
 آرتیق احتیاج واردیر . ایندی بویوک موشکولات دولت ایدارلرینی دولاندیرماق اوچون خیبره و باجاریقلی ایشچیلر
 تاپماق مسأله سیدیر .

کوهنه ایشچیلر بیزیم مقصد و مرامیمیزی باشا دوشه بیلیرلر . اونلاری
 بونیگرانلیق آرتیق قورودوب فاسید اتمیشدیر . آز فشار و نردیکده باشلارینی ایتیریپ وقالیرلار . یینی ایشچیلرین
 اولای سایه چوخ آز دیر ، ثانیاً اونلارین اکثری ایداره ایشلریله آشینا دگیلدیرلر . اونا گوره فیرقہ نین قارش ی سیندا
 دوران ان موهم مسأله اینانیلیمیش ، سوادلی ایشچی تربیت اتمک مسأله سیدیر . بو واسیطه ایله فقط دولت
 ایدارلرینده فیرقه رهبرلیگی تأمین اولونا بیلر .

دولت الیمیزه کنجیدکن سونرا یئرلرده چوخ ایشتیبا هار اولموش ، بعضاً فیرقه
 تشکیلاتی حکومت ایداره سی نین ایشینی منیمسه مه میشدیر . بونون ایسه ایشه آرتیق درجه زیانی اولای بیلر . بونون
 تنز لیکله قباغی آلتیما لیدیر . بعضی یئرلرده فدا یی لر فیرقه و حکومت ایشلرینه قاریشیب اوز باشلارینا ایشلر
 گورورلر . بونا ایسه جیداً آخیر قویولمالیدیر . فیرقه گرک خلقی اینتیظاما و قانونو رعایت اتمگه عادت
 و نرسین . امنیت و قانون اولمایان بیر اولکده آزادلیق اولای بیلمز . بیز گرک خلقی قانون مو قابیلینده موساوی توماقلا
 حقیقی قارداشلیق ، دوغرو برابرلیک و وجوده کتیرک . شخصی ایمتیاز ، شخصی بوینویو غونلیق ایله جیدی و آمانسیز
 موباریزه آپاریلمالی دیر . فیرقه ایشلریله دولت ایشلری گرک بیر - بیریندن آیریل سین . همچنین بیر
 ویزارتخانانین ایشچی سی باشقا ویزارتخانانین ایشچی سی نین ایشینه قاریشما سین .

معاریف و مدنیت مسأله سی

گونه لیک ایش ثابت اندیر کی ، میلت اوز حقیقی حاکیمیتی نی الهه ساخلاماق اوچون سوادلی اولمالیدیر . کنچمیش
 سیاستدن کیفیت قدر بحث اولونموش ایندی ایسه گلگه جکدن دانیشماق لازیم گلیر . بیزده فرهنگ ایشینه چوخ آز
 اهمیت و نریلیر . گنجه کیلاساریندا تحصیل اندنلرین سایه چوخ آز دیر . هله ، مدرسه قورتارانلاریمیزین چوخوسی

زیندگانتلیقدا و ایداره ایشلرینده آرتیق درجهده ضعیفدیرلر. بیز گرك جوانلاریمیزین تربیهسینی ایش و احتیاج اوزرینده قوراق، بو یولدا چوخ آز ایش گورولموشدور. ماعاریف و وزارتت گرك گلن تحصیل ایلینده اوز پروگرامیندا اساسلی ایصلاحتا یول و نرسین. میلی دار اولفونون بارهسینده جیدی قداملر گوتورولموشدور. بو بویوک آرزو اگر عملی اولارسا میلتیمیزین اوزونه ترقی یوللاری اچیلیمیش اولاجاقدیر. بیز مخصوصاً دار اولفونوندا پداقوژی شو عیسهسینی تشکیلینه اهمیت و نریرک. چونکی اساس موعلملردیر. موعلمسیز فرهنگ ترقی انده بیلیمز. فلاحت و طبیب شو عیلهری نین تأسیسی احتیاجیمیزین تقاضاسی ایله منیدانا چیخان مسألهدیر.

ایش چوخ، منیدان وسیع، فقط ایشچی و کادر ایسته بیر کی، بو موساعیدو وضعیتدن ایستیفاده انتسین. فیرقه تشکیلات مسألهسی ایله مشغول اولدیغی حالدا بوایشه ده جیدی اهمیت و نرملهیدیر. هر بیر ساحهده ایشچی لازیمدیر. ایشچی سیز ایش قاباقدان گنتمیر.

فیرقه و دولتین قاباغیندا دوران موهوم مسألهلر

فیرقه بنش آیین مودتینده بویوک ایشلر گوروش، نهایت، میلی دموکراتیک بیر دولتو بو دولتو دایاق اولان تام معناسیلا موعاصیر بیر میلت یاراتمیشدیر. بنش آیی بوندان اول تهران مورجع مطبوعاتی نین و فارس موعصبیلری نین ایجاد انندیکلری او هام و خورافات بولودلاری آراسیندا آذربایجانلی ایچون بو سادهلک ایله میلت و یا دولت ایدیعیاسینا دوشمک آسان ایشلردن دگیل ایدی. ایندی آرتیق میلتیمیزی ثوبوت اندیدو دولتیمیزی میلی اساس اوزرینده قورموشوق. گنت - گنده خلقیمیز و خاریجیلر بولادلاری انشیتمگه عادت انتمیشدیر. آرتیق آذربایجان میلی دولتو بیر حقیقتدیر. تهران حوکومتی اوزونون جاهیلانه سیاستی واسیطه سیله بیزیم ایشیمیزی آسانلاشدیرمیشدیر. مو تقیق دولتترین قوشونلاری ایراندا اولدیغی مودتده مجلس اینتیخاباتی نین تاخیری، فرخین آذربایجانا بویوک ایختیارات ایله تعیین اولونماسی پردنه بیر تدی. فداییلری قلع و قمع انتمک اوچون قوشون گوندیرلمهسی، مجلس شورا و مطبوعاتدا علنهیمیزه ایشله دین ناروا سوزلر بیزه آرتیق درجهده کومک ایدی بو واسیطه ایله خلقیمیز آنلادی کی، بو آسانلیق ایله اونا آزادلیق و موختاریت و نریمیه جکدیر. اونا گوره اوزی اوز باشینا چاره آختاریب میلی دولتو وجوده گتیردی. بو ایسه البته کافی دگیلدر. گرك حوکومت مو حکم قانون اوزرینده اساسلانسین. بیز مخصوصاً مجلس موسیساندا (میلی کونفرده) حاضر لادیغیمیز قانون اساسی لایحه سینی موذاکیرهیه قویما دیق. او وقت فیکر اندیردی کی، شاید تهران ایرتجاعی حوکومتی گوزلرینی آچیب حقیقتی گورمکله بیزیم میلی دولتیمیزی تصدیق انده جکدیر. ایندی ایسه اونون خاریج و داخیلده گوردوگی ایشلرو اندیگی تشبوئر آشکارا چیخمیشدیر. او بیزیم میلتیمیزی بنله اینکار انتمکدن اوتامیر. بنله بیر دولت ایله آیری جور رفتار انتمک اولماز. بیز الیمیزی ال اوسته قویوب اوتورا بیلیمز. باشلادیغیمیز ایشی آخیرا آپاریب میلی دولتیمیزین قورولوش اساسینی تعیین انتمهلی، خلقی هدفه آپارمالی بیق. بیلاتکیف قالماغین معناسی یو خدور. چوخ تنز بیز زماندا ایکینجی موسیسلر مجلسینی دعوت اندید اولکنین اساس قانونلارینی تصویب انتمک لازیمدیر. بو خصوصاً دولتین و مجلس میلی نین قراری واردیر. قانون اساسی لایحه سی تنظیم انتمک اوچون بویوک بیر هنیات اینتیخاب اولنوب ایشه باشلامیشدیر. بو قانون تام معناسیله دموکراتیک اساسلار اوزرینده یازیلما لیدیر. آخیریجی سوز ایسه میلتیندیر. میلت اوز سوزونی مجلس موسیسان واسیطه سیله دییه جکدیر. بالاخره «آذربایجان آذربایجانلیلاریندیر!» شو عاری گرك عملی اولسون، بیز اوزگه میلتین تحت قیومیتی نه گیرمییه جگیک قوی بو شو عارلار خلقیمیزین تاریخینده ثبت اندیلین. دولت و فیرقه نین قاباغیندا دوران بویوک وظیفه بو شو عاری حیاتا کنچیرمکدیر. میلت اوزونون ایستعداد ولیاقتینی گوسترمیش، خلقین اکثریتینی تشکیل اندن کندلی بو مو قدس آرزو اینتیشمک اوچون سیلاحینی جان کیمی باغرینا باسیب ساخلامیشدیر. بوندان سونرا بیزیم قارشیمیزدا فلاحت ایشلرینی تنظیم انتمک، کندلی ایله ارباب مونسایب اتینی دوزگون یولونا قویماق، آذربایجان دوشمنلرینه مولحق اولان اربابلارین کندلرینی، همچنین دولت ینرلرینی کندلی آراسیندا بولمک کیمی بویوک بیر مسأله دورور. عملده گوروندی، بو ایش اولدوقجا مو شکول بیر مسأله دیر. کندلیلر آراسیندا بویوک ایختیلاقلار تولید اولایلر. الله کافی قدر معلومات یو خدور. ینری بولوب کندلی نین ایختیارینا و نریمک اوچون لازیمی قدر مو تخصص و خبیره ایشچی یو خدور. حوکومت تأسیس اولان گوندن فلاحت وزیرلیگی بو ایش ایله مشغول دور. هنوز صحیح و کامیل بیر لایحه دوزلتمک مومکون اولمامیشدیر. بو ایشده ینرلی فیرقه تشکیلاتیندان جیدی کومک گوزله نیلیر.

اصلاً فیرقه تشکیلاتلاری نین ایش اوصولی گرك دییشیلین. اونلارین تبلیغات موصولاری دولتین مشغول اولدیغی ایصلاحت ایله تطبیق اندیلین. آرتیق هنیات حاکیمه دن بحث انتمک دورور کنچمیش، ایستیداد حوکومتی نین جینایتلرینی سایماق خلقی قانع انتمز. اونا عملی صورتده میلی دولتین یاخشی ایشلرینی ساییب گوسترمه لی بیق. قوی، خلق اوز گوندهلک حیاتیندا سعادت طرفگنتدیگینی حیس انتسین. فیرقه گرك اوز ایشلرینده بو حقیقتی اوزونه مشعل قرار و نرسین.

سونرا اولكهەنن مودافيعەسى مسالەسى منيدانا چيخىر فدايىلر يوخاريداندېگيم كيمي بويوك خىدمت گۈستردىلر. لاكين اونلار ايله مونظم دوشمنن قاباغناخيخماق اولماز، دوشمن ياتماميشدىر. او، خاريجي ايمپريالىست دۈولتلىرىن كومگىلەبىزىم آزادلىغىمىزى محو اندىب ميلتيمىزى ارادان اپارماغا حاضىرلايىر. بىز بىر آن غفلت اندەبىلمەرىك. اونا گۈرە مونظم قوشون دوزلتمەلىيىك. بونون اوچون فىرقەگرەك جىدى حاضىرلىق اپارسىن. ميلتىن بوتون ساغلام افراى مىلى وظيفەسىنى انجام وئرمەك اوچون سفيرلىگە آلينمالي، تام معناسيلا مو عاحير مىلى بىر قوشون يارادىلمالىدىر. فىرقەنن قارشى سىندا دوران ان بويوك مسالە بوندان عىبارتدىر بىز هميشە درميشيك، آزادلىغى و نرملر. اوني آلماق لازىمدىر. بو ايشى بىز گۈرميشيك، لاكين بو كافي دگىلدىر. آلينان آزادلىغى ساخلاماق و اوندان لازىمي اىستيفاده انتمك داها مو هو مدير. ايندى فىرقە بونا حاصير لامالىدىر. بو ايسە آجاق مىلى قوشون تشكىلى ايله اولاي بىلر.

بونلاردان علاوه فىرقە سىر الارىنى مو حكملىدىرىب، اوني يابانچى عونصورلردن تميزلەمەك دە ارتىق درجه اهمىتلى مسالەدىر. ايندى فىرقەمىز دۈولتەره رلىك اندىر. اونون عوضولرى خلقين اعتماديىنى قازانماقلا جاميعە دە آد و شوهرت قازانيرلار. بو ايسە هر كسى فىرقەيە سوخولماغا تشويق اندەبىلر. فىرقەيە سوخولان خايين عونصورلر اورادان دۈولت ايدارەسىنە يول تاپىب خايىنانە حرىكلرى ايله خلقى دۈولتدن اوزاقلاندىرار، اونا گۈرە يىرلردە فىرقە تميزلىگىنە ارتىق درجه دە دىقت انتمك لازىمدىر. بونلارنى هاموسىندان علاوه فىرقە تىلغىتىنىن قوتلىدىرىلمەسى لازىمدىر. هر بىر فىرقە عوضولى گرەك فىرقەمىزنى تارىخى و اونون شوعارلارى و قاباغىندا دوران وظيفەلر يله درىندن اشينا اولسون و فىرقەنن هدف و مقصدىنى آلاسىن. بو ايسە چوخ دا آسان بىر مسالە دگىلدىر. هنوز مركزى كومىتە عوضولرى آراسىندا بىزىم دۈولت طرفىندن مونتشىر انتدىگىمىز رسمى سىندلرى و خويوب دوشونە بىلمەنىلر بىمىز تاپىلايىلر. عادى فىرقە عوضولرى ايسە ظنمىجە بو خوصوصدا چوخ دالى قالمىشلار. بونوقصانى چوخ جىدى صورت دە رفە انتمك لازىمدىر.

قوي يىرلردە فىرقەنن بىرىنچى بياننامەسىنن باشلايىب تا بوگونكى عومومى ايجلاسارلىن قارارلارنى قدر يازىب مونتشىر انتدىگى سىندلرى هر بىر فىرقە عوضولى اوخويوب، آلايىب، اونون اطرافىندا معلومات و نرەبىلىسىن، بو، فىرقە اىچرىسىندە بويوك اىنتىبا، بلكە اىنقىلاب يارادار. بونى گرەك انتمك.

گۈرونور قاباقدا بويوك ايشلر، آخىر مسالەلر واردىر. بونلارى آجاق بىلىك، معلومات و فىرقە افراىنى بىرلىگى، صمىمىتى سايهسىندە حل انتمك اولاي بىلر. بىردە فىرقە گرەك آذربايجان خلقى ايله ياناشى، مىلى موبارىزە اپاران باشقامىلتلر ايله بىرلىك ياراتسىن. بو ساحەدە كوردلر ايله قارداشلىق ياراتماق و اونلارنى اعتماديىنى جلب انتمك ان جىدى وظيفەلردىر. بو خوصوصدا فىرقە عوضولرى آراسىندا منيدانا چىخان بعضى ناراضىلىق لارنى قاباغى آلينمالىدىر. كوردلر كيمي انرمنىلر و اسورىلر ايله بىرلىك ياراتماغا چالىشمالىدىر. بو مىلتلر گرەك آذربايجاندا تام معناسيلا آزاد ياشايىب اوز مىلى دىللىرىندە مىلى ايشلرىنى ايدارە انتسىنلر.

مىلى حۈكومتىمىز مىلى اسارته يول و نرەمەيە جگدىر. اوز مىلتىمىزنى آزادلىغىنى اىستەدىگىمىز كيمي اوزگە مىلتلرىن دە آزادلىغىنا ايمان و نرەمەلىيىك.

«آذربايجان» شومارە 110 ايكىنچى دۈورە 1 شنبە 7 بھمن 1324- نجو ايل)

مالىيات بارەسىندە

بىز مالىيات بارەسىندە چوخ تاكىد انتمەلىيىك و بو موضوع ايندىيە كيمي نىچە

دفعە تكرر اولموشدور.

مالىياتى بىز اوندان اوترو آليرىق كى، مالىيات واسيطەسىلە اولكهەمىزنى احتىاجلارنى رفە اندك. بونا گۈرە لازىمدىر كى، تنزىكلە مالىيات جمع اولسون و بىرىندە تمرىكوز تاپىب اولكهەمىزنى لازىمي مصرفلرىنە يىنتىشىسىن. آقاي حبيب الھى دىدىلر كى، «آزىر» روزنامەسىندە ايندىيە كيمي مالىيات بردرآمدن عنىھىنە چوخلى مقالەلر يازىلمىشىدىر. أما بو جور دگىلدىر. بىز اولدن مالىيات بردرآمدن و نرەمەگىنە طرفدارىق، أما دوكتور مىلىسپو مالىياتدان علاوه سىسى ايشلرە قارىشىردى. بىزىم آزادلىغىمىزنى دا محدود انتمگە تشبوت اندىردى. مالىيات ايدارەسىندە اولان نارواحرىكلرە البتە بىز هميشە موخالىف اولموشوق. بىز «آزىر»

روزنامه‌سینین اوکینجی دؤوره‌سینده مالیات بردرآمدی مودافیعه اتمکله برابر میلیسپونین سیاسی ایشلری ایله موباریزه اتمیشیک. مالیات بردرآمد قانونو زمان جنگده عادیلانه بیر قانوندیر. غیرعادی گلیر و منفعتله ده مالیات آماق گلیردی. موحاریبه‌دن سوءایستیفاده اندیب بؤیوک پوللار قازانانلار بو عادیلانه مالیاتدان بویون قاچیرماق اوچون خلق ایچریسینده فیتنه و فساد تولید اتمگه چالیشیرلار.

من تهراندا بیر نفر تاجیردن لوازیم تحریر آلا دیم. سونرا گوردوم او، تیجار تخاناسینی بیر نچه ماغازایا تقسیم اندیدیر کی، بو واسیطه ایله مالیات بردرآمد نورمه‌سین. بوراد دا بعضیلری واردیر کی، اوچور اندیرلر و مالیات ایسته‌ینده داد فریادسالیرلار کی، وئرمه‌سینلر. آما مالیات بیغیلماسا ایشلر دوزلمیه جکدیر. بیز اولکه میز ی ایداره انده بیلمه‌ریک. قوی جنگ مؤوقعینده خلقین قانینی سوروب میلیونلارلا قازانانلار نامشروع گلیرلریندن بیر آز دا خلقین راحتلیغیندان اوترو، اولکه لری نین آبدلیغیندان اوترو، مالیات وئرسینلر، اونلار مینلرجه آداملارین وار یوخونی آپاریبیلار. ایندی ده گرک عادیلانه صورتده مالیاتلارینی وئرسینلر. آمامالیات آنادا هنجکسه گرک توهین اولماسین، بیز قباقیکی مأمورلار کیمی خلق ایله بیس رفتار اتمه‌یه جه‌یه‌یک. بیز مالیات بیغماساق احتیاجلاریمیزی رفع انده بیلمه‌ریک، دارلفونون دوزله ده بیلمه‌ریک، بونا گوره فیرقه گرک مالیات علنیه‌ینه تبلیغات آپارانلارین قباغینی آلسین. خلقه مالیاتین وئریلمه‌سی لوزومونی آتلاسین.

چوخلاری واردیر کی، کئچن دؤوره‌ده اونلاردان مالیات ایسته‌ینده‌های - هوی و داد و فریاد سالیب مالیات وئرمکدن بویون قاچیردیرلار. بیز قباقاجدان مالیاتلارین آیینماغینا اوندان اوترو ایصرار اتمیردیک کی، بو مالیاتلاری خلقدن آدیقدان سونرا او غورلو یورلار. او مالیات واسیطه‌سیله خلقین احتیاجلارینی مورتفع اتمیرلر.

آما ایندی مالیات آلیریق کی، خلقه دار اولفونون، یول، کارخانا، صحیه و ساییره دوزلدک. مومکون دیر مالیات تعیین اولوندیقدان مالیات یازانلار یاخشی ایش گؤرمه‌میشلر. ولی بونون عومومیتی یوخدور. زمان جنگ مالیاتی چوخ قانونی بیر مالیاتدیر.

بعضیلری میلیونلارچا پول قازانان مؤوقعه مینلرجه فقیر اوشاقلار و یوخسول آروادلار گنجهلر سحره کیمی چؤرکچی دوکانلاری نین قباغیندا نوبیه دوروردولار. مینلرجه آداملار آجلاریندان، بنکارچیلیقدان اولوردولر.... گرک بیندی اونلار اوحدسیز عایدلری نین حقیقی و عادیلانه مالیاتلارینی وئرسینلر و بیزده بو قانونی مالیاتلاری حتمی صورتده آلاجاییق... (القیشلار)

(آذربایجان» شوماره 112 (ایکینجی دؤوره) 3 شنبه 9 بهمن 1324 - جو ایل)

دانشسرا سالونوندا

من دانشسماق قصدي ايله بورايا گلهميشديم. ولي باجیلاریمیزین و قیزلاریمیزین بورادا گؤسترديکلر ليافت و یارارلیق مني مجبور انلهدي كي، بو انساساتدان تشکور انلهيم، بورادا ميلي حوکومدن تشکور انلهدير، من دنمهليم كي، ميلي حوکومت خلقیمیزدن باشقا بير شني دگیلدير. ايندي لي، سیز تاعاروف انلهيب تشکور انلهديز، من ده ميلي حوکوم آدینا سیزلردن صمیمیتله تشکور اندیرم. ايندي هامی خانیملار و آقارلار احساس اندیلر كي، بیزیم یولوموز سعادتته گندير. من ايكي ایل بوندان قاباق بیرگون بورادا بیر جشنده وار ایديم، اوندا فاریغ اولتحصیلر جشنینده دانشیلان سؤزلر قوري و طوطی وار ایدي. بورادا آذربایجان دیلینده دانشماغا ایجازه ونریلمیردي و او دیل ايله دانشسماق بیر عیب کیمی نظره گلیردي، اوندا من چوخ کچیلدیم و سیخیلدیم. اما ايندي من گورورم كي، خوشبختانه بیزیم فیرقه میزین و فداکار آروادلاریمیزین زحمتی سایه سینده او موهوم پرده و چوروموش زنجیر و عنکبوت توري داغیلیدیر. بیزیم خانیملاریمیز نیشان ونردیلر كي، بیزیم میلتمیز موترقی و ایستعدالی بیر میلیدیر، حقیقتاً بو نچه آیین ایچریسینده میلتن اخلاقی بوسوتون دگیشمیشدیر. بیز دنیریک كي، خلقین قاپیلارینی سیندیرانلار شاید قورخونتجه سینده اوز ینرلرینده اوتورمیشلار، بس جیبه گیرنلر كي، قورخمورلار اونلار نییه ینرلرینده اوتورولار؟ بو گؤستریر كي، خلقیمیز ایچریسینده معنوي بیر اینقیلاب و اخلاقی بیر تحوول و وجوده گلیمیشدیر. من بیر نفر خاریجی ايله دانشیردیم او دنیردی كي، من قاپاقچا کندیلر ی آغیر یوک آلتیندا ازلمیش کیمی باش آشاغی و کدرلی گوردوم. اما ايندي هامان کندیلر پالتارلاری جیریق و کؤهنه اولدیغینا باخمایاراق باشلارینی اوجا توتوب اوزلرینی مستقیل اینسان حساب اندیرلر. بورادان آتلاشیلیر كي، میلتمیز اوز شخصیتینه پنی آپاریدیر اوز شخصیتینی آلامیشدیر، بو میلتي آرتیق تحقیر انتمک اولماز، ميلي حوکومیمیز قیسا زماندا چوخ جسورانه ایشلر گورمیشدیر، بیزیم اولنجی موراجعتنامه میز بنش آی بوندان اول مونتشیر اولموشدی. فیرقه میزده چوخ آز آداملار وار ایدي كي، آذربایجان دیلینه بوگون خلقیمیزین گؤستریدیگی قدر راغب اولسون، اما بیز بو مسألته قهرمانلیق ايله حل اندیب دیلمیز ی اسارتدن خیلاص اندیک. بو دا گؤتوردوگوموز جسورانه قلمردن بیرسی ده تمام ساحلرده تام معناسی ايله خانیملارا آزادلیق و شیرکت ونرمکدن عیبارتدیر. بیر دفعه جیدی تصمیم توتوب دندیك: قوی اونلار دا سنجگیلرده رأی ونرسینلر، اینتیخاباتدا شیرکت انتسینلر، وکیل اولسونلار و شاید گلجکده اونلاردان وزیریمیز ده اولسون. خانیملار دا اوز لیاقتلرین گؤستریدیلر. تیریزده خانیملاریمیزدان 4000 نفره یاخین رأی ونردیلر. بو واسیطه ايله آذربایجانلی نین لایبق بیر میل اولدیغی دونیایي ایثبات اندیلدی.

بیزیم خلقیمیز اساساً قهرمان بیر خلقدیر. اگر ايندي ایران حوکومتي وارسا اونی ایجاد انلهین آذربایجانین قیزلیباش اوردوسی اولموشدور. بو اولکه نی بنش آلتی شنیخ آذربایجان کندیلر ی نین زوری ايله یاراتمیشدیر. آذربایجان بؤیوک بور قودرتدیر فقط اونا تکان ونرمک لازیمدیر. بو تکانی دمورات فیرقه سی ونردی. ايندي ایرانین باشقاینرلرینده ده بیز بؤیوک احتیرام قازانمیشیق. اونلار اوز روزنامه لرینده یازیرلار: قوی دمورات باشچیلاری گلیب بیزی ده اسارتدن قورتارسینلار. اما بیز دنیریک كي، یوخ، سیز اوزوزه نجات ونرین بیز ده سیزه کؤمک انلهیه جهیک. اما بیزیم سیزه هنج احتیاجیمیز یوخدور. سیز بونی بیلمه لی سیز كي. اگر بیزیم میلی آزادلیغیمیز ی تانیماساز دا بیز اوزوموز سیز سیز یاشایا بیلهریک. نچه آی بوندان قاباق کنچن حوکومت قارنی بیرتیق کاظیم لارا دستور ونیردی كي، مدرسه لر قاباغیندا دورسون وچادیراسیز دولانان موعلیمه لره و موحصیلره اذیت انله سینلر، بیزیم حوکومیمیز قارنی بیرتیق کاظیم لاری موجازاتا ینتیردی و تهران مورتجع روزنامه لری اونلاری وطن پرست آدلاندیردیلار، ايندي بیزیم اوز میلی دؤلتمیزین سایه سینده هرکس آزادبیر صورتده یاشاماق ایمکانینا مالیک اولموشدور. بیز اوزوموزی تمام دونیایا تایتیدیردیق، تمام دونیادا بیر رادیو یوخدی كي، گونده بنش آلتی کلمه ده آذربایجان باره سینده دانشماسین. بو آدی بیز اوجالارا قالدیرماغا مووفق اولمیشیق. بیز بوگونلرده بؤیوک بیر ایشه ایقدام انتمیشیک او دا میلی قوشون یاراتماق اوچوندور. بیز موچاربیه انتمک ایسته میریک. گوردوز كي، بو بؤیوکلوکده اینقیلابی قان تۆکمهدن یاراتدیق، اما اگر بیزیم آدالیغیمیز ی آیقلاماق ایسته سه لر من انله ظن اندیرم كي، سیزلرده بیز ايله برابر آیاغا دوروب و اوز ملیت و حاکیمیتیز ی دیفاع انتمک یولوندا موباریزه انده جکسیز. (شیدتلی، اوزون سورن آقیشارلار).

من تصدیق اندیرم كي، معاریف سیز بیر میل یاشایا بیلمز. دنیا بیلک، معاریف و فرهنگ اوستونده دولانیر. بیزیم اولکه میز گرک اوز الیمیزده اولتا انلهیه بیلک اوزگه میلنلر کیمی ترقی انلهیک، بونا گوره گرک مالیات بیغیلا و مدرسه لره ونریله. بونلارین هامیسی حوکومیمیز اوز الیمیزده اولدیغی صورتده عملی اول بیلر. اگر بنله اولمازسا اوزگه گلر بیزیم ایشله دیکلریمیزی و زحمتیمیزین نتیجه سین ی آبارار، اوزونه پارک و آپارتمان دوزلدر.

نچه کنچن دؤوره آزاد یاشاماغا، بیر ینره بیغیشماغا، مجلس قورماغا ایمکان ونریدیلر یننه ده مسجد ده عزارلیغا ایجازه ونرمزلر، بیز گرک حوکومتي ساخلايق و منیدان ونرک كي،

ماعاريف و ساير ساحه‌لرده ميلت اوز ايستعداديني گوسترسين، تاھامي اونون مظاهيريندن ايستيفاده اندهيلىسين. ايندي بيزيم دار اولفونونون مسالھهسي موھوم بير مسالھهدير. گرک اونى تاسيس اندک و فقط بو واسيطه ايلهدير كي، بيزيملياقتلي موعلimlerيميز، موھنديسلر يميز دوكتورلار يميز اولاييلر. بوني، ميلي حوكومت يميز اوز اليميزده اولسا اندهيلهجهييك، بيزيم ميلي حوكومت يميز خلقدن آيري دگيل، گويدن دوشمه دگيل، اوز اتالار يميز و قارداشلار يميز دي. ايندي هر يئرين قاپي سي ھامونين اوزونه آچيقدير. بيزيم آذربايجان يميز چوخ ثروتلي و غني اولكهدير. اونون معدنلري و فلاحت ايستعدادي و ترقي انتمگه بويوك ايمكانلاري وار، ايندي يهقدر بو ايمكانلاردان ايستيفاده انتمگه يول و نر مھميشلر. قوي بوندان سونرا ميلت يميز ثروتلي اولسون. بيز گرک تناترا اھميت و نرک. اونا گوره ده ميلي حوكومت تاسيس اولماق ھامان تناتري تقويت انلھمگه باشلادي. ايندي آذربايجانين تناتريني توسيعه و نر مھم اوجون حوكومت ياخشي بودجه آيير ميشدير. ديري ميلتير موھار ييبھنين انچتين و قتلرينده سنوينمك و شاد اولماقدان صرف نظر انتمھديلر. بيز ايسه ھميشه آغلاميشيق. قوي بوندان سونرا آغلاماق يئر ينه خلقي اوزو گولسون. ايندي ميلت يميز بيرلشيب. گورون بنش آيبن اچريسينده تيريزده ھنج بويوك حاديثه اوز و نر مھميشدير، بو قورخودان دگيل، بلکہ، صميميتدن و ايمانداندير. بيزيم موعلimler يميز و ماعاريفچيلر يميز گرک كيچيك و معصوم بالالار يميزا وطن محبتي و آزادليق عشقيني تزيق انتسينلر تا ترقي انلھيك. بيز. بونا امينيك. سيز وار قوونيز ايله چاليشين و دوولت ده وار قووهسي ايله سيزه ايمكان و نر مھمكدير. (شيدتلي آقيشلار)

(آذربايجان» شماره 124 ايکينجي دورھ 3 شنبه 23 بهمن 1324- نجو ايل)